

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ โดยเทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น เป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ 2) เพื่อพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ โดยกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ ผู้ดูแลผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์สุขภาพชุมชนโนนฆ้อง 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ และการมีส่วนร่วมของผู้ดูแลผู้ป่วยในการดูแลสุขภาพผู้ป่วย ทำการศึกษาในพื้นที่บ้านโนนฆ้อง หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 10 ตำบลโนนฆ้อง อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ จำนวน 22 คน ผู้ดูแลผู้ป่วย จำนวน 22 คน และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์สุขภาพชุมชนโนนฆ้องจำนวน 3 คน รวมผู้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนา จำนวน 47 คน ดำเนินงานในภาคสนามระหว่างเดือนตุลาคม 2549 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2550 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติ Paired t-test ข้อมูลการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตพฤติกรรม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยมีดังนี้

สถานการณ์ก่อนการพัฒนาพบว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและมีการปฏิบัติกิจกรรมในการดูแลสุขภาพตนเองในระดับปานกลางร้อยละ 59.09 และร้อยละ 86.36 ตามลำดับ ในส่วนของการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวนั้น ผู้ป่วยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวด้านจิตใจมากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมาคือด้านร่างกาย ด้านเศรษฐกิจและสิ่งของ ร้อยละ 90.90 และ 86.36 ได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลน้อยที่สุด ร้อยละ 36.36 การจัดบริการผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุของศูนย์สุขภาพชุมชนโนนฆ้อง กิจกรรมหลักเป็นการให้การรักษาในสถานพยาบาลมากกว่ากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพในชุมชน ดังนั้น ในการจัดประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมทั้ง 3 กลุ่ม ได้มีโครงการเพื่อพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) โครงการเสริมสร้างความรู้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ ผู้ดูแลผู้ป่วยเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง 2) โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสำหรับผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุและผู้ดูแลผู้ป่วย 3) โครงการติดตามเยี่ยมผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ ผู้ดูแลผู้ป่วยที่บ้าน ดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการเป็นเวลา 3 เดือน ประเมินผลหลังดำเนินงาน

เสร็จสิ้น พบว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงในระดับมาก ร้อยละ 77.27 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.31 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน (SD = 1.64, Min = 15, Max = 21) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต่างของคะแนนด้านความรู้ก่อนและหลังมีการพัฒนามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$ ที่ช่วงเชื่อมั่น 95%) การปฏิบัติกิจกรรมในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ พบว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุมีการปฏิบัติกิจกรรมในการดูแลสุขภาพตนเองในระดับมาก ร้อยละ 100 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 137.95 จากคะแนนเต็ม 160 คะแนน (SD = 2.90, Min = 132, Max = 145) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความต่างของคะแนนการปฏิบัติกิจกรรมในการดูแลสุขภาพตนเองก่อนและหลังมีการพัฒนามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$ ที่ช่วงเชื่อมั่น 95%) การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุของผู้ดูแลผู้ป่วย พบว่าก่อนมีการพัฒนาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวด้านจิตใจ มากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมาได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านร่างกาย ด้านเศรษฐกิจและสิ่งของ ร้อยละ 90.90, 86.36 และได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร ร้อยละ 36.36 หลังมีการพัฒนากลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวเพิ่มมากขึ้นทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 100

การพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ โดยเทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ช่วยให้ผู้ป่วยมีความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงและมีการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองที่ถูกต้อง ผู้ดูแลผู้ป่วยมีความเข้าใจสภาพปัญหาการเจ็บป่วย พร้อมทั้งให้ความเอาใจใส่ดูแลผู้ป่วยมากขึ้น

This action research was to study the development of self-care ability of idiopathic hypertensive patients through AIC technique at Non Kong sub-district, Ban Fang district, Khon Kaen province. The objectives of this research were 1) to study the self-care ability of idiopathic hypertensive patients 2) to develop the self-care ability of idiopathic hypertensive patients through AIC technique among patients, caregivers and health personnel of Non Kong primary care unit 3) to study the result of the self-care ability of idiopathic hypertensive patients and the participation of caregivers in the area of Moo 2 and Moo 10 at Non Kong sub-district, Ban Fang district, Khon Kaen province according to the criteria. The sample consisted of 22 patients with idiopathic hypertension, 22 caregivers and 3 health personnel of Non Kong primary care unit. The study was performed from October 2006 to February 2007. The data were analyzed quantitatively by frequencies, percentages, means, standard deviation, and paired t-test. Content analysis was used for the data from focus group discussion, in-depth interview and behavior observation form.

The results of this research showed that before the development, the majority of idiopathic hypertensive patients had knowledge on hypertension and performed self-care activities at moderate level (59.09% and 86.36% respectively). According to family promotion, the most found was emotional promotion (100%), followed by physical promotion and economic promotion (90.90 and 86.36 respectively). The least found was information promotion (36.36%). When idiopathic hypertensive patient service at Non Kong primary care unit considered, treatment performance at primary care unit was more than health promotion performance in the community. Therefore, there are 3 self-care ability development projects for idiopathic hypertensive patients in AIC process technique conference as follows: 1) Knowledge promotion project for idiopathic hypertensive patients and caregivers 2) Exercise project for idiopathic hypertensive patients and caregivers 3) House visit project that had performed for 3 months. The results found that after the development, the majority of idiopathic hypertensive patients had greater knowledge development on hypertension at high level (77.27%) that was 18.31 marks out of 21 full marks (SD = 1.64, Min = 15, Max = 21). There was statistically significant difference on before and after the knowledge development (p -value < 0.05 at 95% confidence interval). When self-care performances of idiopathic hypertensive patients considered, it was at high level (100%) that was 137.95 marks out of 160 full marks (SD = 2.90, Min = 132, Max = 145). There was statistically significant difference on before and after the self-care performance development (p -value < 0.05 at 95% confidence interval). In addition, after the development, the participation of caregivers or overall family promotion was increased at 100%.

The development of self-care ability of idiopathic hypertensive patients through AIC technique can enhance patients' knowledge on hypertension and self-care performance appropriately. Caregivers gained more knowledge and problem perception. Consequently, they increase help with idiopathic hypertensive patients.